

1700-luku, Suuri Pohjan sota, Isoviha, Uudenkaupungin rauhasta 300 vuotta

Sodat ja taudit piinaavat

Suuri Pohjan sota käytiin 1700-1721. Musta Surma eli paiserutto iski maahan 1710. Isovihaa 1713-1721 seurasi Pikku Viha 1742-43. Kustaa III sodassa 1788-1790 ei saatu maan kaakkoisosaa takaisin Venäjältä.

Kun 17-vuotias Kaarle XII nousi Ruotsin kuninkaaksi, Liettua-Puola, Tanska ja Venäjä kuvittelivat tilaisuutensa tulleen ja julistivat maallemme yhtäkaaa sodan, mutta Kaarle voittikin heti tanskalaiset ja sitten lukumääräisesti ylivoimaiset venäläiset Narvassa v.1700.

Kuitenkin Pietari Suuri valloitti Ruotsilta Nevajoen suulla olleen linnoituksen v.1703 ja alkoi rakentaa sen paikalle uutta kaupunkia, josta teki keisarikuntansa pääkaupungin 1712. Voittamansa Pultavan taistelun jälkeen Pietari päätti 1713 kostaa Narvassa kärsimänsä tappion toteuttamalla poltetun maan taktiikkaa, alkoi Isovihaksi kutsuttu kauhun ja kärsimyksen aika.

Ruotsin suurvaltahaaveet tuhonnut Kaarle XII yritti vielä viime töikseen vallata Norjan, jolloin kenraali Armfeltin joukoista hautautui uudenvuodenpäivänä 1719 Trondheimin tuntureilla lumeeen 3000 karoliinia. Heistä oli 25 jämsäläistä joukossaan Simo Hassi, joka nimestään huolimatta ei ollut läheistä Hassin sukua.

Ruotsia hallitsivat:

Kaarle XII (1697 - 1718), Ulrika Eleonora (1719-1720), Fredrik I (1720-1751), Aadolf Fredrik (1721-1751), Kustaa III (1771-1792), Kustaa IV Aadolf (1792-1809)

Isoviha (1713-1721) oli Jämsässäkin hirvittävä ja Nuijasotaakin pahempi kauhun aika

Lokakuussa 1713 Kostianvirran taistelun hävinneestä suomalaisesta jalkaväestä oli koottu sissijoukko, joka jatkoi omaa sotaansa pitäen Jämsää tukialueenaan. Joulun alla Hassiin saatiin tieto, että sissejä etsimään oli tulossa etelästä päin vihollisjoukko. Lapset lähetettiin viemään tieto kirkonkylään. Kerrotaan, että viljat oli jo piilotettu metsäaittoon ja kuinka vanhaisäntä oli kantanut hopearahoja kerinvakassa etsien sille piilopaikkaa.

Joku oli kavaltanut isännän varotoimet ja kun venäläiset saapuivat taloon, partiopäällikkö sanoi: ”Elleivät ihmiset anna meille ruokaa ja lämmintä, kuolevat he viluun ja nälkään.” Kun vanhaisäntä ei paljastanut kätöjään, hänet sidottiin kylmässä talvisäädä alastomana pihakuuseen. Aamulla vihollisten lähdettyä isäntä haettiin sisään. Hän oli vielä hengissä, mutta ei selvinnyt enää eläväksi. Vastaavanlaisia ja paljon pahempia kauhukertomuksia riittää ympäri maata.

Hassin taloa isännöivät:

IX isäntä Simo Yrjönpolka. Hassin isäntänä vuosina 1697-1723, Simo Yrjönpolka s. 1668 k. 1746, pso. Karin Erkintytär, s. 1673, k. 1753.

X isäntä Tuomas Simonpolka, Hassin isäntänä 1723 - 1750
Tuomas Simonpolka s.1690, k.1769, vihitty 29.5.1721, puoliso Maria Yrjöntyttär Yijälän rusthollista, s. 24.12.1697, k. 8.4.1764. Kerrottakoon, että Maria toi Isonvihan koettelemasta Yijälästä Hassiin mukanaan äidistään orvoksi jääneen 15-vuotiaan pikkuveljensä Juho Yrjönpolkan s. 23.6.1706. Yijälän kautta hassilaiset liittyvät Auvilan ja Virmailan sukuihin.

Ritva Kytö 2021
Pääasiallinen lähde: Antti Hassi, Jämsän Hassinkylän historiaa, 2019

Isonvihan lopulla Suomessa oli vain 1450 sotilasta. Niinpä tänne tuotiin 1721 Ruotsin Länsi-Göötanmaalta ja Uplannista 2000 rakuunaa. Heistä Jämsän Ruotsulan Henrik Fager ja Kähön Matts Åhman ovat Emil Hassin isoäidin isoisia.

Albert Edelfeltin maalaus Poltetu kylä 1879

Kuva voisi olla Jämsän Yijälästä, josta isonvihan aikana jäljelle jäänyt talonväki on Patalahden takana vihollista karussa.

Isonvihan päättyminen ja Maria Yijälän tulo Hassin emännäksi

Isonvihan päättyminen 30.8.1721 Uudenkaupungin rauhaan merkitsi koko Suomen ja erityisesti Hassin kohdalla suurta käännettä parempaan. Kovia kokeneen Yijälän rusthollin 24.12.1697 syntynyt tytär on Hassin ensimmäinen emäntä, jonka tausta tunnetaan. Marian aviomies oli Hassin Tuomas Simonpolka.

Maria Yrjöntyttären 1764 päättyneen emännyyden aikana Hassin yksittäistalosta muodostui kylä, kun talonpoikaistiloille annettiin 1741 oikeus perustaa torppia ja jakaantua osiin. Talon perintötorpista Lamminmäki eli Hakuli itsenäistyi 1762 ja sen jälkeen Torkkeli 1766, Norola 1774 ja Latonen Hakulista 1844. Maria Yijälän ajan jälkeen 1700-luvun lopulla Hassin talo muuttui vähitellen rappiotilaksi.

1700-luvun lopussa toteutetulla Isojaolla oli suuri vaikutus Hassinkylään ja Hassin taloon. Sarkajaosta luovuttiin. Hassinkylän pinta-alasta oli vain vähän peltoja. Metsillä oli arvoa lähinnä kaskimaina. Kylän alueesta siirrettiin muihin kyliin huomattava pinta-ala.

XI Kalle Tuomaanpolka, Hassin isäntänä 1750 – 1788

Kalle Tuomaanpolka, s. 24.1. 1733 k. 18.1. 1803, vihitty 4.6.1758, pso. Maria Arvidintytär Tiirin talosta s. 1.2.1741 k. 11.5.1809. Tiirin isäntänä ollut Marian isä Arvi Johansson k. 21.2. 1752 , 44 vuotiaana. Hänen tilalleen Tiirin isännäksi meni Kallen veli Yrjö.

XII Yrjö Kallenpolka, Hassin isäntänä 1788 – 1822

Yrjö Kallenpolka s 29.12.1761 k. 20.2.1822, pso. Maria Simontytär Kuhmoisten Vanhasta Paaterista s. 14.3.1766, k. 28.12.1824. Paaterin kautta hassilaiset liittyvät myös Virmailan sukuun.